

THE LAST REPRESENTATIVES OF IMMIGRATION FOR FIVE HUNDRED YEARS: KARAYAKA IMMIGRANTS

BEŞYÜZ YILDIR SÜREN GÖÇÜN SON TEMSİLCİLERİ: KARAYAKA
GÖÇERLERİ¹

Nazım KURUCA²
Muammer AK³

Abstract

The East Black Sea plateaus have a very special place in our culture and civilization lives. These plateaus constitute a kind of inspiration of the Turkish belief system, culture, art and literature lives. The locals who spend most of the year in the plateaus have made these places as a part of practice in daily life. The plateauing activities in the region have been carried out on a systematic basis for centuries. Giresun Plateaus are not only used by immigrants came from the coast, but also by immigrants from the inner regions. Especially immigrants from Erbaa and Karayaka are continuing their activities in Giresun Plateaus. This plateau migration, which has been going on to Giresun plateaus from Tokat and its region for centuries is being carried out on a systematic basis. This migration, which represents a distance about 250km and a walk of 12-15 days, has been going on for centuries which has many cultural values in it. However, it seems that this plateau activity is in danger of ending. Immigrants in this regard expect the state to take necessary measures and encourage the spread. The subject of the research is the Karayaka nomads, who are the last representatives of the plateauing activities that have been going on for about five hundred years. The aim of this study is to contribute to the solution of the problems encountered in maintaining the economic, social and cultural values of Karayaka nomads. In this study, besides the literature search, the information of the migrants continuing the plateau activity was also referred and fifteen people were interviewed. This study constitutes a ring of regional studies carried out by Giresun University "Giresun Provincial Research Center".

Key Words: Giresun, Tokat, Erbaa, Karayaka, Transhumance

Özet

Doğu Karadeniz yaylaları kültür ve medeniyet hayatımızda çok özel bir yere sahiptir. Bu yaylalar, Türk inanç sistemi, kültür, sanat ve edebiyat hayatımızın bir nevi ilham kaynaklarını teşkil etmektedir. Yılın büyük bir kısmını yaylalarda geçiren yöre insanı, buraları günlük hayata dair uygulamaların bir parçası haline getirmiştir. Bölgede yaylacılık faaliyetleri asırların getirdiği bir sistematik üzerine yürütülmektedir. Giresun yaylaları sadece sahilten gelen göçerler tarafından değil aynı zamanda iç bölgelerden gelen göçerler tarafından da kullanılmaktadır. Özellikle Erbaa ve Karayaka göçerleri Giresun yaylalarında faaliyetlerini sürdürmektedir. Tokat ve havalisinden Giresun yaylalarına asırlardır süren bir yaylacılık göçü bir sistematik üzerine sürdürülmektedir. Yaklaşık 250 km mesafeyi ve 12-15 günlük bir yürüyüşü ifade eden bu göç, asırlarca sürdürülmekte olup birçok kültürel değeri de bünyesinde barındırmaktadır. Ancak, bu yaylacılık faaliyetinin bitme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Bu konuda göçerler, devletin gerekli önlemleri almasını ve yaylacılığı teşvik etmesini beklemektedir. Araştırmanın konusu, yaklaşık beş yüz yıldır sürdürülen yaylacılık faaliyetlerinin son temsilcileri olan Karayaka göçerleridir. Bu çalışmanın amacı, Karayaka göçerlerinin iktisadi, sosyal ve kültürel değerlerinin devam ettirilmesinde karşılaşılan problemlerin çözümüne katkı sağlamaktır. Bu çalışmada literatür taraması yanında, bizzat yaylacılık faaliyetini sürdüren göçerlerin bilgilerine de müracaat edilmiş olup 15 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu çalışma Giresun Üniversitesi "Giresun İli Araştırma Merkezi" tarafından sürdürülen bölgesel çalışmaların bir halkasını teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Giresun, Tokat, Erbaa, Karayaka, Yaylacılık

¹ Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi ev sahipliğinde RESSCONGRESS tarafından düzenlenen I. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Beşyüz Yıldır Süren Göçün Son Temsilcileri" adlı sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

² Yrd.Doç.Dr. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, badali28@hotmail.com

³ Yrd.Doç.Dr. Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, akmuammer@hotmail.com

GİRİŞ

Tokat ilinin Erbaa ilçesinin Karayaka beldesinden başlayan ve yaklaşık 250 km mesafedeki Giresun yaylalarında biten tarihî göçün son temsilcilerinin iktisadi, sosyal ve kültür hayatımızda özel bir yere sahip olduğunu ifade etmek gerekir. Asırlardır süren göçün son temsilcileri bu göçün devamı için günümüzde büyük emek sarf etmekte ve bu faaliyetin gelecek nesillere taşınıp taşınmaması konusunda da endişe taşımaktadırlar. Karayaka'dan başlayan göç yürüyüşü özellikle yaylalarda sürdürülüp 12-15 gün arasında bir zaman dilimi içinde devam etmektedir. Yürüyüşün zamanını yol boyunca takip edilen otlakların durumu ve geçilen yaylaların diğer çobanlar tarafından otlak olarak kullanılıp kullanılmadığı tayin etmektedir. Otlaklar zengin ve boş ise yürüyüş daha yavaş olmakta ve hayvanlar günlük olarak daha yavaş yürütülmektedir. Yolculukların birçok hikâyesi de bulunmaktadır. Günlerce süren yayla yolculuğu sırasında her geçilen yaylada ve obada yaşanan bu hikâyelerin günümüzde unutulmaya yüz tuttuğunu ve gelecek nesillere taşınmasında sıkıntılar yaşandığını görmekteyiz.

Karayaka Yaylası günümüzde Giresun toprakları içinde yer almasından dolayı bazı hukuki sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Giresun göçleri ile Tokat göçerleri arasında otlak kullanımı ve arazinin sahiplenilmesi hususundaki sıkıntılar günümüzde kısmen de olsa devam etmektedir. Obalarda yaşanan sıkıntılardan biri oba sakinleri tarafından şöyle dile getirilmektedir:

“Karayaka Obası’ndan güz geldiğinde Tokat yönüne doğru yola çıkılmadan önce çadırlarımızı kurduğumuz yerlerden toplayıp yıl boyunca sakini olan Tamdere Obasında emanete bırakırdık. Eşyalarımızı ve çadırlarımızı toplamadığımız takdirde problem yaşadığımız obalardan gelenlerin onlara zarar verdiği olurdu. Her sene bu temel ihtiyaçlarımızı Tokat Karayaka’dan otlakların olduğu obalarımıza getirmemiz mümkün değildir. Günümüzde ise artık eşyalarımızı emanete bırakmamıza gerek kalmadı. Eşyalarımızı derleyip toparlayıp obalardaki evlerimizde saklıyoruz ve kimse artık bu mallarımıza zarar vermiyor” (KK:1).

Deniz sahilinden yaklaşık 2.800 metre yükseltiye sahip obalar, tamamen çayırlardan, küçük su kaynaklarından meydana gelmektedir.

“Göçerlerin “Karayaka” koyunu olarak bilinen ve Giresun’da da “Karabaş” ve “Karagöz” olarak ifade edilen koyun cinsleri yörenin coğrafi şartlarına uyum sağlamıştır. Kamçı kuyruklu koyun olarak da bilinen bu koyun cinsi bölgedeki engebeli arazinin şartlarına uyum sağlamıştır. Yöredeki koyun cinsine “Çakrak” denilmekle beraber bu koyun cinsinin Karayaka koyunu olduğunu ifade etmek gerekir” (KK:7).

Eğribel Yaylasının batısında ve 18 km mesafede bulunan Karayakalılar'a ait obalarda iki tane tarihî mezarlık bulunmaktadır. Bu iki mezardan Avşar Obasında bulunan mezarın en eski tarihli 19. yüzyılın sonlarına ait olup, mezarların çoğunda çocuk mezarının bulunduğu görülmektedir. Çocuk mezarlarının çokluğu kuvvetle muhtemel göçler sırasında ya da yaylada doğan çocukların gerekli sağlık hizmetlerini alamadığından vefat etmeleriyle alakalı olmalıdır. Yine, Karayakalılar'ın kullandığı Güven Obasındaki mezarın tarihi hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Göçerlerin ifadesine göre bu mezarlık kuvvetle muhtemel yöreye gelen ilk dedelerine ait olmalıdır. Nevzat Akgül'ün ifade ettiğine göre: Karayakalılar yaklaşık 40 sene önce Karayaka Yaylası'ndaki obalarda 80 hane olarak bulunurken, günümüzde ise hayvancılık faaliyetini sürdüren toplam hane sayısı 25'e kadar düşmüştür. Karayakalılar 40 sene önce yaylaya yaklaşık 40.000 koyun ile göçerken, günümüzde bu sayı 8-10 bine kadar düşmüştür. Bu durum yeni neslin yaylacılığı geçimlik bir iş gibi görmemesine bağlanmaktadır.

Karayaka göçerlerinin her birisinin bir hikâyesinin olduğunu yapılan görüşmelerde görmek mümkündür. Özellikle 60 yaş üzerindeki göçerler bu hikâyelerini sıklıkla anlatmaktadır. Göçerlerden Şerife Şenel, 67 yaşında olduğunu ve kendini bildi bileli yaylacılık yaptığını ifade etmiştir. Kaç yıldır bu işi yapıyorsunuz diye sorduğumuzda “Ben at üzerinde doğmuşum.” cevabını vermiştir. Bu durum göçerlerin yayla ile ilişkilerini açıklaması bakımından dikkat çekicidir. Kültür hayatımızda doğanın önemli bir yere sahip olduğu bilinmekte ve ona ait birçok ritüelin uygulamasına da tesadüf edilmektedir. Karadeniz yaylalarında her canlının bir ruhunun olduğuna inanılır. Çobanlar yaylaya çıkma zamanı geldiğinde huysuzlanmaya, heyecanlanmaya bir an önce “sevgiliye kavuşmanın” telaşına ve heyecanına kapılırlar. Yayla günlerinin bitiminde ise kardelen “*Vargit/Çoban Kovan*” çiçekleri çobanlara sanki köylere dönüş göçünün başladığını haber verirler. Bu çiçekler yaylalara kar yağacağının ve soğukların başlayacağını habercisi olarak kabul edilirler. Tokat Karayaka havalisinden başlayıp Giresun yaylalarında biten göçün, bilinen tarihten günümüze kadar taşıdığı birçok kültürel değerinin de olduğunu görmekteyiz. Bu göç beraberinde sanat, edebiyat, müzik, sosyoloji, inanç silsilesine ait birçok birikimi de beraberinde taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Tokat'ın Karayaka Beldesi'nden başlayıp Giresun, Eğribel Yaylası'nda biten beş asırlık göçün son temsilcilerinin iktisadî, sosyal ve kültürel değerlerinin devam ettirilmesinde karşılaşılan problemlerin çözümüne katkı sağlamaktır.

1. Giresun'da Yaylacılık

Türk kültürünün en önemli unsurlarından biri olan konargöçer hayatın devam ettirildiği yerlerin başında Doğu Karadeniz bölgesi gelmektedir. Günümüzde yaşanan her türlü değişime rağmen, Artvin-Samsun arasındaki yaylalarda Nisan-Ekim ayları arasında konargöçer hayata dair faaliyetler sürdürmektedir. Bu göçlerin kültürel uygulamalarının kaynağında tarihi birikimlerin önemli rol oynadığını ifade etmek gerekir. Kaynağında hayvancılık olan bu göçer hayatın ülke üretimine de ciddi katkılar sağladığını görmek mümkündür.

Kültür hayatımızın ilham kaynaklarından birisini teşkil eden göçerler ve yarı göçerlerin yayla yaşamlarının en belirgin özelliği çadır hayatları ve koyun sürüsü etrafında oluşan ritüellerdir. Bunlar çadırlardan oluşan barınaklarını, kış-yaz demeden at ve katırların üstünde göç ettikleri yerlere taşımaktadır. Genellikle çadırların kurulduğu arazilerin tapusu bu göçerlere ait olmayıp buralar otlak olarak kullanılmaktadır. Bu otlakları göçerler belli miktarda bir kira bedeli ödemek suretiyle mevsimlik olarak kullanırlar(Çakır,1998:164).

Anadolu'da gerçekleştirilen mevsimlik göçlerin kaynağında iktisadi faaliyetler bulunmakta olup, bu göçlerin en önemli sebeplerinden birisi, yaylalardaki sağlıklı ve bol yeşil otlardan koyunların ve diğer hayvanların faydalanmasını sağlamaktır. Giresun ve çevresinde yetiştirilen koyunlar genellikle “Karabaş” ve “Karagöz” koyunlar olarak ifade edilmektedir. Yörede bu koyunlar “Çakrak” koyunu olarak da bilinmektedir. Bu koyunlar kamçı kuyruklu olup bölgenin arazi yapısına uyum sağlamıştır. Bu koyun sürüsündeki iyi bakımlı bir koç yaklaşık 50 kg, koyunlar ise 25-30 kg gelmektedir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Giresun ve havalisinde hayvancılık faaliyetlerinin oldukça gelişmiş olduğu görülmektedir. Giresun ve havalisindeki yaylalar binlerce, hatta Karagöl gibi bazıları on binlerce, hayvanı besleyecek kadar geniş ve zengindir. Obalar 10-60 haneden ibarettir. Karagöl, Kümbet, Bektaş, Eğribel Giresun mıntikasının, Çakrak, Ağaçbaşı, Karaovacuk Tirebolu kazasının, Sıdağı, Görele ve Vakfıkebir kazalarının ortak kullandıkları yaylalardır. Tokat, Erbaa, Ladik, Mesudiye bölgesinin

çobanları Ordu'nun ünlü Çambaşı Yaylası'ndan geçerek, Karagöl bölgesine gelirler (Giresun Ticaret ve Sanayi Odası,1933: 202). Obalar eski yıllarda nüfus bakımından kalabalık olmasına karşın son yıllarda hayvancılığın azalmasıyla birlikte obalardaki nüfusun ciddi bir azalma gösterdiği görülmektedir. Giresun yaylalarında 550 civarında irili ufaklı oba bulunmaktadır.

Koyun, Anadolu'da sadece insanımızın geçim kaynağı olmayıp aynı zamanda kültürel hayatımızın da ana kaynaklarından birisini teşkil etmektedir. Anadolu'nun nerede ise her yerinde koyun üzerinden oluşmuş zengin kültür unsurlarını görmek mümkündür. Bundan dolayıdır ki Karadeniz yaylaları asırlardır süren göçler sayesinde bir nevi kültür havzası haline gelmiştir. Bu yaylaları sadece sahilden güney yamaçlarına gelen göçerler değil, aynı zamanda Gümüşhane, Tokat, Sivas, Amasya, Bayburt havalisinden gelen göçer grupları da kullanmaktadır. Bu sıkı kültür kaynaşması sayesinde yaylalar, kültürel değerlerin buluşma ve aynı zamanda etkileşim sahası haline gelmiştir.

Giresun'da çayır kuşağı 1.500 metre yükseklikten itibaren orman örtüsünün bulunmadığı yerlerde ortaya çıkmaya başlar ve dağların zirvelerine kadar devam eder. Köy ile yaylalar arasında göçerlerin ilk durak yerleri olan mezra/meralar bulunmaktadır. Ancak, 1.500-1.700 metre yükseltiyeye sahip yerlerde iğne yapraklı ormanların da bulunması mera alanlarını sınırlandırmıştır (Cin, Aydın, 2015:156). Karadeniz Bölgesinde yaylacılığın önemli unsurlarından bir tanesi de mera yerleşimleridir. Meralar bölge insanı tarafından mere veya mezra diye de adlandırılmaktadır. Meralar, yaylaya gidiş geliş sırasında konaklanan ve hayvanların genellikle 10-15 gün kadar bekletilip otlatıldığı yerlerdir. Meralar, bir nevi geçiş yerleri olup yayla ve köyün ortasında bir yerde bulunmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi coğrafi bakımdan konargöçer hayata oldukça uygun bir arazi yapısına sahiptir. Yaylalardaki geniş otlaklar ve kendisini yenileyen yeşil otlar özellikle yaz aylarında bölgede yetiştirilen büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için büyük bir nimet olarak görülmektedir (Kuruca vd., 2015:167). Doğu Karadeniz havalisinde dağ göçerliği veya dikey göçebelik olarak ifade edilen ve tam göçebelik içinde değerlendirilen dikey göçebelik, yazın yüksek dağlar üzerindeki yaylalara veya otlaklara, kışın ise kışlaklara göçmek şeklinde ortaya çıkan göçebelik türüdür(Aksoy,2001:97). Belirli iki coğrafya arasındaki bir seyyariyeti ifade eden bu yaşam biçimi, batılı bilim insanları tarafından Agro-pastoralizm olarak kavramsallaştırılmaktadır. Agro-pastoralizm olarak kabul edilebilecek bu hayat tarzı olan yaylacılık için Türkçe bir kavram üretmek gerekirse bunu 'yarı göçebe'lik ile değil 'yarı göçer'lik ile açıklamamız daha doğru olacaktır. Çünkü burada belirli iki coğrafya arasında gidiş-gelişler söz konusudur(Yılmaz ve Telci, 2010:9).

Doğu Karadeniz'e ve Anadolu'nun diğer bölgelerine yerleşmiş olan göçebe Türkler, buradaki yaşamlarında yaylacılık hayatını asırlar boyunca devam ettirmişlerdir. Doğu Karadeniz'deki göçebeler Cumhuriyet'ten çok önceleri yani Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yerleşik yaşam tarzına geçmiş olmakla birlikte, ilk dönemlerden beri yaylacılık geleneğini de sürdürmüşlerdir (Zaman,2007:249). "Osmanlı döneminde Anadolu'daki göçebe grupların her biri, hususi bir adla anılırdı. Birbirleriyle akrabalık bağları olan bu gruplar, genellikle kendi ahalisi içinde seçkinleşmiş olan ve daha çok babadan oğula geçen "kethüda" unvanlı idarecilerin adlarını taşırlardı" (Şahin, 2006:23).

Geçmişten günümüze yaylaları otlak olarak kullanan göçebelerin, bu otlaklar üzerinde yasal bir haklarının olmaması, onları yerleşik yaşam düzenine geçmeye zorlamaktadır. Bu durum zaman içinde göçebeliliğin ortadan kalkmasına da sebep olabilecektir. Ülkemizde göçerliliğin geleneksel yapısı içerisinde sürdürülebilmesi için, hukuki gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir(Kılıç,2015:50). Giresun ve havalisindeki

yaylaların büyük çoğunluğu köy tüzel kişiliği üzerine tapulu olduğundan, her köyün yaylası köyün ortak malı olarak kullanılmaktadır. Otlaklar da aynı şekilde ortak kullanıldığından otlak konusunda çoğu zaman herhangi bir sıkıntı yaşanmamaktadır. Hayvanların sayısının çok olduğu yıllarda ise yaylalarda otlak kullanımını konusunda ciddi anlaşmazlıkların da yaşandığı bilinmektedir. Bunun yanında bölgenin idari yapısındaki değişimler de bazı sıkıntıları beraberinde getirmiştir. Kazıkbeli Yaylası Giresun, Tirebolu, Güce, Yağlıdere, Doğankent yöresindeki göçerler tarafından kullanılmaktadır. Ancak, bu yayla idari bakımdan Gümüşhane, Torul ve Kürtün topraklarında görünmektedir. Bu durum Osmanlı Devleti'nin idari yapılanmasıyla ilgili olup yaylaların kullanımı ve tapularına ait sıkıntılar Cumhuriyet Dönemine o yıllardan kalmıştır.

Türk kültüründe yaylacılık ve yayla yerleşimi asırlardır bir nizam ve intizam üzerine yapılmaktadır. Her faaliyetin bir sistematiği olduğu gibi, bunu uygulayan kişilerin de belli bir bilgi birikimine sahip olmaları gerekmektedir. Günümüzdeki oba-yayla yerleşmelerinin bulunduğu yamaçlar, çoğunlukla güneş gören yerlerdir. Coğrafi şartlarla ilişkili diye düşünülen bu yer seçiminde, tarihi bağlantıların da etkisi bulunmaktadır (Zaman, 2007:253).

Yaylacılık, nomadizm (nomadism) veya göçebe hayvancılığa ya da çobanlık yaşantısına bir bakıma benzerse de, ondan ayrıldığı birçok yönü vardır. Örneğin bunların en önemlisi, çoğu yaylacının; biri yerleşik diğeri geçici olan iki yerleşme bölgesi arasında, ritmik olarak (düzenli aralıklarla tekrarlanan) göç etmesidir. Yazları geçici yerleşmeler olan yaylalara, güzleri ise, esas ve devamlı yerleşmeler olan köylere veya ovalara, vadi içlerine, kıyılara ve alçak yörelere inilir. Oysa göçebe hayvancılık faaliyetlerinde, belli bir yaşama çevresine bağlı bulunulmaz ve faaliyeti sürdüren gruplar, sonu gelmez bir otlak arama göç hareketi içindedir (Doğanay ve Coşkun, 2013:5). Giresun ve havalisinde Çepnilerin günlük hayatı üzerinde etkisini kaybetmeyen temel olguların başında konargöçer hayatın bir nevi devamı olan yaylacılık faaliyetleri gelmektedir. Yaylacılık faaliyetleri aynı zamanda yöredeki kültür değerlerinin de ana kaynağını teşkil etmektedir. Tirebolu, Görele, Keşap, Eynesil, Dereli, Espiye gibi yerlerde bazı değişmelere rağmen yaylacılık faaliyetleri devam etmektedir (Kuruca, 2012:651).

Bir yerden başka bir yere gitme, taşınma anlamına gelen göç, yaylak ve kışlak hayatı söz konusu olduğunda, bu iki mekân arasındaki gidiş gelişleri ifade eder. Yerleşik hayatın yaygınlaşması konargöçerlerin hayatını olumsuz yönde etkilemiş, kışlaklardan yaylaklara giderken ekili dikili arazilerden geçmek zorunda kaldıkları ve tarımla uğraşan insanlara zarar verdikleri için Osmanlı Devleti bu konuda yeni uygulamaları hayata geçirmiştir (Çelik, 2015:63). Bu uygulamanın gereği göçerler bazı zamanlar zorunlu iskâna tabi tutulmuşlar ve yerleşik hayata geçmeleri teşvik edilmiştir. Bu uygulamaya karşı çıkan göçerlerin eski yaşam biçimlerini sürdürdükleri de bilinmektedir. Konargöçer Türkmen aşiretlerinin gönüllü veya gönülsüz “yarı göçer” veya “tam yerleşik” hayata geçmeleri geleneksel hayat tarzlarının önemli ölçüde unutulmasına ve ortadan kalkmasına neden olmuştur (Gökşen, 2015:216). Konargöçerler, Osmanlı toplumunun en önemli unsurlarından birisidir. Anadolu'daki konargöçerlerin hayat tarzlarını “göçebe” olarak tanımlamak doğru ve yeterli bir ifade değildir. Çünkü basit göçebe toplulukları, devamlı yer değiştiren, ziraatı ve yerleşik hayatı bilmeyen, sosyal organizasyonları gelişmemiş sürüler halinde yaşayan gruplarıdır. Konargöçerler ise ekonomik açıdan hayvancılıkla uğraşan, hayat tarzı bakımından da yaylak ve kışlak alanları arasında hareket halinde olan gruplardır (Sayılır, 2012:568).

Doğu Karadeniz Bölümü'nde yaylacılık; köy, kasaba ve şehir gibi devamlı yerleşmelerde yaşayan insanların yaz mevsiminde başta hayvancılık olmak üzere eğlenme, dinlenme, turizm ve sağlıklı yaşam gibi nedenlerle gerçekleştirdikleri geçici

bir aktivitedir. Ekonomik amaçlara yönelik yaylacılık faaliyetine çoğunlukla yaşlılar ve çocuklar iştirak eder. Geride kalan aile bireyleri ise köylerdeki ekip-biçme, tarla ve bahçe işleriyle uğraşırlar(Sezer,2015: 91). Yaylacılık sahalarındaki otlak alanlarında, yarı-göçebe aileler tarafından kurulan mevsimlik (sezonluk) yazlık yerleşmeler (çadır- evler ya da organik-inorganik malzemedan oluşturulmuş kalıcı evler) veya dağların yüksek kesimlerinde bulunan sağlıklı, temiz ve serin havası (yayla havası) nedeniyle, yazları nüfuslanan yerleşmeler de yayla olarak tanımlanır(Doğanay ve Coşkun,2013:4).

2- Araştırmanın Yöntemi

Araştırma yöntemleri arasında seçim yapmak, neyi bulmaya çalıştığımıza bağlıdır. Araştırmacılar için temel sorunlardan biri, çalışması için hangi yöntemin uygun olduğuna karar vermektir. Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmaların en belirgin özelliklerinden bir tanesi, doğal ortamda meydana gelen olgu, olay ya da davranışlar üzerine yoğunlaşarak araştırmaların sürdürülmesidir. Bu nedenle nitel araştırmacılar doğrudan konuyla ilgili ortama giderler ve verilerini toplarlar (Büyüköztürk, 2002:201). Bu çalışmada literatür taraması yanında, yaylalara gidilerek hem yerinde gözlem yapılmış, hem de göçerlerle görüşülmüştür. Bu bağlamda 15 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme tasvir metodunu gerçekleştirmede bilgi toplama teknikleri arasında yer alır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Gökçe, 1998:86).

3-Karayaka Göçerleri

3.1.Karayaka Beldesinde Yayla Göçüne Dair Hazırlığın Başlatılması

Yayla yolculuğunda karın erimesi takip edilir. Köylerden sonra biraz daha yukarılarda ve dağların güney yamaçlarındaki mezralara çıkılır. Karın en son kalktığı yer yaylalardır (Çelik, 2015:65). Karayaka göçerleri yaylaya göç hazırlığına kışın ortalarından itibaren başlamakta olup, öncelikle yol boyunca ihtiyaç duyacakları malzemeler hazırlanmaktadır.

KK:7'ye göre "yayla ve yaylacılık faaliyeti büyük bir organizasyonun adı olarak ifade edilmektedir. Bu faaliyete dair her detay aylar öncesinden başlayan bir hazırlığın neticesinde ortaya çıkar. Yaylaya çıkış için olduğu gibi yayladan dönüş de bir disiplin içinde uygulamaya konulur. Göçerler hem kendi ihtiyaçlarını hem de hayvanlarının ihtiyaçlarını aylar öncesinden başlayan bir hazırlık neticesinde derleyip toplarlar"(KK:7). "Yol boyunca yiyecekleri ve giyecekleri eşyaları özenle hazırlayan göçerler, hayvanlarını rengârenk süsleyerek yüzlerce yıllık geleneklerini sürdürmektedir. Özellikle koyunlara takılan çanlar Trakya bölgesindeki ustaların yaptığı çanlardan tedarik edilerek kullanılmaktadır. Koyunlar yola çıktıklarında boyunlarındaki çanlar bir müzik korosu gibi düzen içinde çalmaktadır. Koyunların yürüyüşlerine sanki çanlar ritim vermektedir" (KK:5). "Atlar göç esnasında ihtiyaç duyulan malzemeleri taşımakta olup yol boyunca bu yükler atlar sayesinde ihtiyaç duyulan yerlere kadar götürülmektedir. Atlar bir nevi göçerlerin yol arkadaşı gibidir ve onların bakımına ve beslenmesine özen gösterilir. Mevsimin durumuna göre genellikle Nisan sonunda veya Mayıs başında Karayaka'dan yola çıkılmakta yaylaya doğru yol alınmaktadır" (KK:10).

Göçün başlayacağı gün çobanlar çok erken kalkarak yola koyulurlar. Yürüyüş genellikle akrabaların ya da komşu köylerin çobanlarının birlikte hareket etmesiyle gerçekleşir. Bu birlikte hareket etmenin yol boyunca birçok faydası bulunmaktadır.

Göçerlerin sürülerinin güvenliği için besledikleri özel köpeklerinin olduğu görülmektedir. Çobanlar, Kangal cinsi olan bu köpeklerinin bakımlarına bir başka özen göstermektedir. Sürülere kurtların saldırması ya da başka tehlikelerin önlenmesi

için bu köpekler büyük önem taşımaktadır. Köpeklerin beslenmesine gerekli itina gösterilmektedir. Çobanlar köpeklerinin ihtiyacı için koç kesip yedirmekte olduklarını dahi ifade etmektedir.

Günlerce süren yayla göçü sırasında göçerler bazı etkinlikler de yapmaktadırlar. Özellikle gece verilen molalarda eskiden dinlenmek gayesiyle müzik ziyafetlerinin yapıldığı, geçen güne ait yaşanan hadiselerin de burada değerlendirildiğini görmekteyiz. Yürüyüşler her zaman bir nizam ve intizam ile yapıldığı için tecrübeli göçerlerin bilgileri göçerler için en büyük yol gösterici olarak kabul edilmektedir.

3.2.Obalarda Yerleşim

Anadolu'nun kır kesiminde yeni iskân merkezleri kurulmaya başlanmıştır. Bu merkezlerin kurulmasında ise göçerlerden meydana gelen Türkmen unsurlarının önemli hizmetleri olmuştur. Yeni kurulan bu iskân merkezleri buraların kurucusu olan boyların adıyla ya da bünyelerinde barındırdıkları pir, dede, şeyh gibi ulu kişilerin adlarıyla anılmaya başlanmıştır (Şahin, 1997:113).

Osmanlı Dönemi'nde göçebe gruplar, hayvanlarını otlattıkları ve suyundan istifade ettikleri yaylakları için belirli bir vergi öderlerdi. Bu vergi "yaylak" vergisi olarak bilinmektedir. Yaylak vergisi, genelde hayvan sayısına göre tahsil edilmektedir. Sürüler genellikle 300 koyundan meydana gelir ve bu sürü için koyunlardan iyi bir koyun (a'lâ) alınır. XVI. yüzyılda bir koyunun değeri 30 akçe olduğuna göre 300 koyun için 30 akçe tahsil edilmektedir (Şahin, 2006:259). Doğu Karadeniz'deki yaylacılık faaliyetlerinin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde belki de en fazla pay, Oğuz boyu olan Çepnilere aittir. Bölgede 13. yüzyıldan itibaren çoğalan ve Osmanlıların bölgeyi topraklarına katmadan önce, buraları Türkleştirdiği belirtilen Çepni boylarına ait çok sayıda oba-yayla yerleşmesinin bulunmasının yanı sıra, onlara ait birçok geleneğin varlığı da bunu doğrulamaktadır (Zaman, 2007:252).

Doğu Karadeniz sıradağlarında ilk göze çarpan özellik, muhakkak ki, yükselti faktörü üzerinde toplanır. Bu dağlar, hemen hiçbir değişikliğe uğramadan ve çok kısa bir mesafeden sonra 3000m'yi geçecek kadar yükselirler (Zaman,2007:6). Yaylacılık faaliyeti, hayvansal üretim elde etmek amacıyla yapıldığından köylerde bulunan nerede ise her ailenin birkaç üyesinin katıldığı ve yaylalara birkaç ailenin göçüyle devam ettirilen bir faaliyet olarak da ifade edilebilir (Kuruca vd., 2015:162). Yaylalardaki obaların yerleşiminde aynı köyün göçerleri yanında, yakın köylerin de ortaklaşa obaları kullandıkları olur. Bunun yanında obalarda yakın akraba ailelerin obaları birlikte kullandıklarını sıkça görmek mümkündür. Bu durumun, güvenlik ve ortaklaşa işlerin daha kolay yapılabilmesi için gerekli olduğu ifade edilmektedir.

Yaylada sadece hayvanların otlatılması işi değil aynı zamanda kışın hayvanların ihtiyacı olan otların temini işleri de yapılmaktadır. Etrafı ilkel çitlerle çevrili otlaklara hayvanlar sokulmayarak buradaki otların yetişmesi sağlanır ve daha sonra bu otlar biçilerek balya haline getirilip köylere gönderilir ya da yayladan dönülürken götürülür (Kuruca vd.: 2015:165). Oba-yayla yerleşimlerinde ekip-biçme şeklindeki tarımsal faaliyetler ikinci sırada yer almaktadır. Bu tip ekonomik faaliyeti bahçelerde çayır yetiştiriciliği oluşturur. Her oba meskeninin yakınında tel veya fıraklı denilen ağaç sırtıklarla veya taş duvarla çevrili kışlık kuru ot ihtiyacını karşılayan çayır bulunmaktadır (Kuruca vd., 2015:174-175).

Karayaka Yaylasındaki Avşar Obası'nda yaylacılık yapan Fadime Güreldi,

"kendisini bildi bileli yaylaya geldiğini yani 60 yıllık yaylacı olduğunu ve bu mirasın kendilerine atalarından kaldığını ve ne kadar zaman önce başladığını bilmediğini ifade etmektedir. Eşinin vefat ettiğini, dört çocuğunun olduğunu ve hayvancılık mesleğinden vazgeçmesinin mümkün olmadığını" söylemektedir.

Karadeniz yaylalarında yerleşimin idari merkezinde yayla bulunmaktadır. Yaylanın alt birimleri ise obalardır. Obaları meydana getiren göçerler ya akrabalardan ya da aynı köyün göçerlerinden meydana gelir. Yabancılar genellikle obalara dâhil edilmezler. Bunun çeşitli sebepleri olmasına rağmen güvenlik ve dini inançların oba yerleşiminde belirleyici olduğu ifade edilmektedir.

Göçerlerin ifade ettiğine göre, önceki yıllarda yayladaki eşyalarının hırsızlar tarafından çalındığını bundan dolayı taşınması mümkün olmayan eşyalarını Tamdere Yaylasında emanetçiye bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Çadırlarını, ağıllarını yaptıkları tahta, ağaç ve benzeri eşyaları saklamak zorunda kaldıklarını ifade eden göçerler, son yıllarda herhangi bir hadise yaşanmadığından dolayı emanete bırakma işinden vazgeçtiklerini ifade etmektedirler.

Obaların coğrafi konumlarında ve yerleşimin sağlanabilmesinde belli başlı unsurlara da dikkat edilmektedir. Oba yerleşimlerinin göçerler tarafından tesadüfen seçilmediğini bunun da bir sistematüğının olduğunu görmekteyiz. Bu sistematüğının kaynağında doğa şartları ile insan arasındaki ilişkinin belirleyici olduğu görülmektedir. Göçerler yüzyılların getirdiği bilgi ve tecrübenin gereğinde çadırlarını kuracakları yerleri itina ile seçmektedir. Dağların güney yamacı, yani güneş gören yamaçları da kışlak olarak seçilirdi. Kışlak olarak seçilen yerlerde don olmaması kışlakların önemli bir özelliğidir. Don olunca hayvanların ayakları “bıcı” oluyor ve büyük kırıklar meydana geliyordu (Ögel, 1978:10).

Giresun yaylalarında obaların kurulabilmesi için gerekli şartları şu şekilde sıralamak mümkündür.

1. Obalar yerleşime açılırken öncelikle otlaklara yakın olmalıdır.
2. Dağların yükselteleri her zaman çığ tehlikesine sahiptir. Yaylalara bazen 5-10 metre kalınlığında kar yağmaktadır. Bundan dolayı obalar çığ tehlikesinden uzakta kurulmalıdır.
3. Yaylalar sert ve sürekli rüzgârların estiği yerlerdir. Güvenlik ve sağlık açısından obalar rüzgârdan korunaklı yerlerde kurulmalıdır.
4. Göçerlerin yayladaki ihtiyaçlarının başında su gelmektedir. Su günlük hayatın bir parçasıdır. Hayvanların yıkanması, araç gereçlerin sürekli yıkanması, günlük hayata dair suya duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Göçerler tarafından kurulan obalar su kaynaklarına yakın olarak kurulmaktadır.
5. Göçerler hayvanlarının taşınmasında ya da elde ettikleri ürünleri nakledeken yola yani ulaşım ihtiyacı duymaktadır. Obalar ulaşımı kolay olan yerlerde kurulmalıdır.
6. Dağlardan irili ufaklı dereciklerden akan kar suları düzlüklere indiğinde büyük göllere ve nehirlere dönüşmektedir. Bunun için göçerler obalarını sel yataklarından uzaklarda kurmaktadır.

Yakın zamana kadar Karayaka'dan Giresun'daki yaylalara gelen ailelerin sayısı oldukça fazla olmasına rağmen günümüzde yaylacılık faaliyetlerini sürdüren ailelerin sayısı oldukça azalmıştır. Göçerler bu durumun değişmemesi halinde yakın zamanda kendi yörelerinde yaylacılığın tamamen bitebileceğini dile getirmektedir. Günümüzde Sıradur Obasında 9, Avşar Obasında 8, Yedigöz Obasında 7 hane olmak üzere Karayakalılar'a ait 24 hane bulunmaktadır. Bunun yanında Çarşambalılara ait Yukarıbelen Obasında 3 ve Kanlıağıl Obasında ise 2 Karayaka'ya ait hane sayıma dâhil edildiğinde, yörede Karayakalılara ait toplam 29 hane göçerin yaylacılık faaliyetlerine devam ettikleri görülmektedir.

3.3.Giresun ve Çevresinde Koyun Çeşitleri

Koyun yetiştiriciliği, göçebe Türklerin hayatında tarih boyunca çok önemli bir yere sahip olmuştur. Birçok Türk aşireti ismini yetiştirdiği hayvanın isminden (Karakeçeli, Sarıkeçeli vs.) aldığı gibi Türklerin kurduğu bazı devletler dahi (Karakoyunlu, Akkoyunlu) isimlerini küçükbaş hayvanlara göre almışlardır (Turgut, 2015:324). Gerçekten “çobanlık sanatının efsane ile karışık, fakat gerçek ve gerçekleri anlatan birçok halk kültürü ürünü bulunmaktadır. Özellikle çobanın koyunları peşine takıp göl, gölet veya büğete vurup, yüzdürüp karşıya geçirmesi bu kültürün en canlı uygulamalarındandır (Ögel, 1978: 89). Denizli'nin Çal ilçesinde UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer alan 844 yıllık geçmişe sahip Sudan Koyun Geçirme Yarışması bunun en güzel örneğidir. Türk dünyasının farklı yerlerinde koyunlara ait birçok kültürel uygulamanın günümüzde de devam ettiğini bilmekteyiz. Özellikle Anadolu'da koç dövüştürme asırlardan bu yana süren bir gelenek olarak bilinmektedir. Özel bakımı yapılan koçlar dövüştürülerek kuvvetleri sınanmaktadır.

Karayaka obalarında “Karayaka” cinsi olarak bilinen ve yine Giresun ve havalisinde de “Karabaş” ve “Karagöz” diye ifade edilen koyun cinsleri yetiştirilmektedir. Bu koyunlar kamçı kuyruk koyun cinslerinden olup araziye her türlü uyumu sağlamıştır. Karayaka koyunları içinde iyi bakımlı bir koç yaklaşık 50 kg kadar gelmektedir. Koyunlar ise genellikle 23-30 kg arasında olup yılda bir defa doğum yapmaktadır. Kuzular ortalama 8-10 kg arası bir ağırlıkta gelmekte ve doğumdan sonra uzun süre annelerini emmektedir. Koyunlar doğumdan sonra sağıldıklarında yaklaşık 500 gr kadar süt vermekte, bu sağım işi kuzuların analarından ayrıldıktan sonra da devam etmekte ve süt miktarı 800-900 gr kadar olabilmektedir. Koyunların son sağımı sırasında ise süt miktarı oldukça azalmakta ve 300-400 gr kadar olmaktadır. Koyunların “koç katımı” Temmuz ayı sonunda olmakta ve kuzular yaklaşık 5 ay sonra doğmaktadır. Koyunlar genellikle tek kuzu doğurmakta, ikiz kuzular ise nadiren doğmaktadır (KK:7). Yöre insanı tarafından “Çakrak cinsi” diye ifade edilen koyunlar esas itibarıyla Karayaka koyunu olup yörenin adıyla anılmaktadır.

3.4.Kültür Hayatımızda Koç Katım Töreni

Kültür hayatımızın ilham kaynaklarından olan hayvancılık ve buna bağlı olarak da koyun yetiştiriciliği hakkında unutulmaya yüz tutan değerlerden bir tanesi de “koç katım” törenleridir. Koç katım töreninin kaynağında bereketli olma ve uğurlu gelme gibi zenginlik ifade eden temalar işlenmektedir. Anadolu'nun birçok yerinde koç katım törenlerinin yapıldığı görülmektedir. Bu törenler tesadüfen değil yüzyılların birikimi olan kültürel değerlerin üzerinden uygulanmaktadır.

Koyun, Türk insanının en önemli geçim kaynaklarından birisi olarak ifade edilmektedir. Bundan dolayı koyunun bakımı, beslenmesi, neslinin devamı ayrı bir özen istemektedir. Koyuna koç katımına ait birçok uygulamanın olduğunu bilmekteyiz. Özellikle sürünün devamını sağlamak için koçların özenle beslendiğini de ifade etmek gerekir. Çobanlar arasındaki sohbetlerin bir şekilde koçlara çıktığını da görmek mümkündür.

“Giresun ve havalisinde bakımlı bir koç yaklaşık 50 kg kadar gelmektedir. Yaylalarda damızlık olarak ayrılan koçlar sürüden ayrı olarak otlatılır ve bu koçlara diğer koyunlardan ayrı olarak buğday-arpa-mısır kırması da yedirilir” (KK:1).

Koç katımı arasında birçok problemler olabilecek büyük sürüye, muhakkak tecrübeli bir çoban tutmak gereklidir. Yoksa küçük sürülere evin çocukları bile bakabilir (Ögel,1978: 85). Malatya ve çevresindeki koç katım “koyun ve koç sahipleri, fakir çocuklara para dağıtırlar... Koçları sürüye katmağa “koç salımı”, koç salımından beş ay sonraki ilk güne de “dölbaşı” derler. Dölbaşına iki ay kala koyun sahipleri, “duvarın

yüzü yetti, kılı bitti” derler. Komşularına ve başkalarına, hamur mayası, tuz, ateş ve yün tarağı gibi şeyler vermezlerdi” (Ögel,1978: 87).

Türk Dünyası'nın birçok yerinde olduğu gibi Giresun yaylacılarının da koç katımı törenlerini kısmen sürdürdüklerini görmekteyiz.

“Karayaka göçerleri asırlardır süren koç katım törenlerini kısmen de olsa sürdürmektedir. Koç katımının yapılacağı gün erkenden kalkılıp namaz kılınır, sabah tekbirler eşliğinde uğurlu olduğuna inanılan kişi özenle bakılan besili koçu koyuna katar. O senenin bereketine göre koçu katan kişinin uğuruna inanılır. Koç katan kişi uğurlu gelmiş ise gelecek sene de koç katma işini aynı kişi yapar” (KK:2).

3.5.Göçerler ve Gübre Üretimi

Ülkemizde son yıllarda tarımda ve bağ bahçe bakımında organik gübre kullanımı artarak devam etmektedir. Kullanımın artmasıyla da ciddi manada ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Organik gübrenin en fazla üretildiği yerlerin başında ise yaylalar gelmektedir.

“Karayaka Yaylası'ndaki obalarda da özellikle koyun gübresi göçerler tarafından önemli bir kazanç kapısı olarak görülmektedir” (KK:8). “Yaklaşık 500 koyundan oluşan bir sürünün sahibinin yılda ortalama 1.000-3.000 çuval arasında gübre üretimi yaptığı görülmektedir. Elde edilen gübreler özellikle sahilden yani Giresun, Bulancak, Dereli ve Keşap gibi yerlerden gelen tüccarlar tarafından alınmaktadır” (KK:9).

Tüccarlar mevsim başında çuvalları getirip çobanlara teslim etmekte, çobanlar ortalama 20-25 kg gelen bu çuvalları daha sonra doldurup istiflemektedir. Tüccarlar çuvalları kendileri götürüp ve gübreleri de kendi araçları ile aldıkları takdirde gübrelerin çuvalı 3-3,5 liraya satılmaktadır. Çobanlar elde ettikleri gübreleri kendi araçları ile götürdükleri takdirde ise nakliye maliyetlerini de tüccarlardan tahsil etmektedir.

Göçerlerin “kerme” diye de adlandırdıkları koyun gübreleri ağıllarda daha önceden hazırlanmış çuvallara doldurulmakta ve yığın halinde nakliyesini beklemektedir. Yaylada kalındığı sürece gübre üretimine devam edilmektedir. Çobanlar özellikle saklanması daha kolay olan koyun gübrelerini tüccarlara satmakta olup bu gübreler fındık bahçelerinde, seralarda ya da belediyelerin yeşillendirme yaptığı alanlarda sıkça kullanılmaktadır. Çobanların ifadesine göre, üretilen koyun gübreleri göçerlerin yıllık yayla masraflarını karşılamaktadır.

3.6.Göçerlerin Pazarcılık Faaliyetleri

Karayaka göçerleri koyunlardan elde ettikleri sütlerden peynir yapmaktalar. Ancak, yağ üretimi yapmadıklarından elde edilen koyun peynirleri oldukça yağlıdır. Büyükbaş hayvan sayısı yörede az olduğundan elde edilen ürün miktarı da koyunlardan elde edilen kadar zengin değildir. Göçerler ürünlerini Cuma günü Tamdere Yaylasında kurulan pazarda satışa sunmaktadır. Bunun yanında Giresun, Bulancak, Dereli ve Keşap gibi yerlerdeki tüccarlar da göçerlere ürün siparişi vermektedir. Karayaka göçerlerinin ürettiği hayvan ürünleri yörede ciddi bir pazar bulmakta olup, elde edilen ürünlerin piyasa değeri de oldukça iyi durumdadır.

Celepler eski yıllarda obalara gelip almak istedikleri koyunları, az da olsa keçileri, seçer ve çobanlardan bunları pazara getirmesini isterdi. Çobanlar obalardan önelerine kattıkları küçük sürüleri uzun süren bir yürüyüşten sonra pazara getirip pazarcılık yaptıkları celeplere teslim ederlerdi. Karayaka göçerleri genellikle hayvanlarını Bektaş Yaylasındaki celeplere satmakta olup, bunun dışında da müşterileri olmaktadır.

Bulacak merkezden ya da Giresun, Dereli, Keşap gibi yerlerden gelen cepler mallarını genellikle kendileri obalardan teslim almaktadır. Bazı durumlarda sahilde bulunan cepler de hayvanlarının çobanlar tarafından getirilmesini talep ettiği de görülmektedir.

Koyunyününün para etmemesinden dolayı bu konuda göçerler ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Çoğu zaman koyunyünü pazara dahi götürülmeyip yaylalarda boş arazilere bırakılmaktadır.

3.7. Göçerlerin Genel Problemleri

Tokat'ın Karayaka beldesinden başlayıp Giresun yaylalarında biten asırlık göçün beraberinde getirdiği bazı sıkıntıları da bulunmaktadır. Bu sıkıntıları göçerler günümüze kadar bir şekilde çözüme kavuşturmuş olmasına rağmen biriken bazı sıkıntılar varlığını günümüzde hala sürdürmektedir. Yaklaşık 500 yıldır süren göçerlerin günümüze ait birçok probleminin de olduğu görülmektedir. Bu problemlerin başında ise;

1. Çobanlık işinin cazibesini yitirmesi münasebetiyle çoban çocuklarının bu mesleğe dair beklentilerinin olmadığı görülmektedir.
2. Çobanların emeklerinin karşılığını alamadıkları ve elde ettikleri ürünlerinin pazarlanmasında sıkıntılarının olduğu görülmektedir.
3. Karayaka çobanlarının kışlak olarak kullandıkları Çarşamba ve Bafra ovalarının tarıma açılmasından sonra otlak bulmakta zorluk çektikleri görülmektedir.
4. Ülkemizde koyunyüne ait pazarın olmamasından dolayı çobanlar kırkılan koyunların yünlerinin doğaya bırakıldığını ya da yakıldığını ifade edilmektedir. Eski yıllarda koyunyünü fiyatları bir kilo tütüne denk gelirken günümüzde yünün kilosu 1-2 liraya kadar düştüğü ve maliyetini karşılamadığı görülmektedir.
5. Karayaka Obası'nın kullanım hakkı davalık olup bu davanın nerede ise 30 yıldan bu yana devam ettiği ifade edilmektedir.

Ülkemizde sürdürülen hayvancılık faaliyetlerinin yaşadığı sıkıntılar bir şekilde çözüme kavuşturulmalıdır. Millî ekonomi üzerinde ciddi bir katkısının olduğu hayvancılık faaliyetlerinin yaşadığı problemlerin çözüme kavuşturulması doğrudan ülkemiz ekonomisi üzerinde de olumlu etkilerini gösterecektir. Göçerlerin öncülüğünü yaptığı yaylacılık faaliyetlerini sadece hayvancılık üretimi olarak da görmemek gerekir. Bu faaliyetlerin sağlık, kültür, psikolojik, sosyolojik katkılarının da olduğu hususu dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Göçerlerin de ifade ettiği gibi, devletimizin yaylacılık konusunda yapacağı çok küçük bir yatırım, devletimize büyük bir katma değer olarak dönebilecektir. Son yıllarda hayvancılık konusunda sürdürülen arayışlara ve yatırımlara yönelik olarak, göçerlerin asırlara dayanan bilgi ve becerisinin katkı sağlaması kuvvetle muhtemeldir.

3.8. Konargöçerlerin Sosyal ve Psikolojik Analizleri

Yaylalara gidip konargöçerlerle görüşüldüğünde onların misafirperverliği ve ikramda cömertliği hemen görülmektedir. Ayrıca doğayla birlikte olmanın insana verdiği dinginlik ve huzurun konargöçerlerde yansması fark edilmektedir. Hem bu psikolojik durum hem de doğal beslenme göçerlerin genel sağlıklarında da kendisini göstermektedir. Ebeveynler bir taraftan atalarının yıllardır sürdürdüğü geleneği devam ettirmekte, bir taraftan da bu geleneği çocuklarına aktarmalarının mutluluğunu yaşar gibidir. Göçer ailesinde hiyerarşi önemli olduğundan yaşlı olmak hem tecrübeyi hem de bilgeliği yansıtmakta olup saygı ve hürmeti beraberinde getirmektedir. Göçerlerde

günlük hayata dair her yaş grubuna ait gelenekten beslenen bir iş bölümü bulunmaktadır. Her yaş grubu günlük işlerini aksatmadan yerine getirmektedir. Bu bağlamda konargöçer hayatın içinde bulunan sosyal grupların kolektif çalışma heyecanlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Bu sosyal gruplar, hem doğaya hükmetmenin getirdiği özgüven hem de üretmenin verdiği heyecan ile elde edilen ürünlerin değerlendirilmesinde maharetli, bölüşülmesinde ise oldukça cömert davranmaktadır. Üretimin bir parçası olan göçerlerin modern insanın yaşadığı “yabancılaşma” sorununu yaşamadığı söylenebilir.

Konargöçer hayatta geçmişten tevarüs eden değerlerin hala yaşatıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları; dayanışma, paylaşma, komşuluk, ihtiyacı olana yardımdır. Görüştüğümüz kişilerden biri şöyle ifade etmektedir:

“Bizim obada herhangi bir sürünün içine girip bir koyun alıp kesip yesen kimse sana bir şey söylemez. Koyunu alıp kesen kişi için “ihtiyacı vardır” deriz (KK.2).

Karayaka’dan başlayan göç birçok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Günlerce süren bu yolculuk sırasında iş birliği yapmak gerekir. Yol boyunca yapılan iş birliği sayesinde yolculuk kolaylaşır ve işler istenildiği gibi yürütülür. Kadınlar göçerlerin sağ kolu gibidir ve onlar aylarca sürecek olan konargöçer hayatın merkezinde bulunmaktadır.

Konargöçerler için yaylacılık sadece ekonomik faaliyet veya bir yaşam biçimi değil aynı zamanda da bir tutkudur.

“Kendimi bildim bileli yayla yollarındayım, bu yolculuk bizlere çok şey öğretti. Biz yaylaya gelmesek yaşayamayız. Bizim için yayla sağlık demek, mutluluk demek” (KK:3).

Konar-göçerler için koyun sürüsünü koruyan köpekler çok önemlidir ve köpeklerin bakımı büyük bir özen istemektedir. Bu durumu şöyle ifade etmektedirler:

“Bu köpekler bizim yaylada can güvenliğimizi sağlamaktadır. Koyunlarımızı canavarlardan/kurtlardan onlar korumaktadır. Onun için onların iyi beslenmesi ve kuvvetli olması gerekir. Köpeklerin iyi beslenmesi için koç kesip onlara yediriyoruz” (KK.1).

Yine yaylada görüştüğümüz kişiler; kurt yakalayan veya sürüye saldıran kurdu uzaklaştıran köpekler diğer köpeklere göre daha değerli görülmekte olduğunu, bu köpeklerin sahibine ve obasına ayrı bir prestij kattığını ifade etmişlerdir. Onun için herkes bu tür bir köpeğe sahip olmak istemektedir. Bu tür hadiseler tüm obalarda hemen duyulmakta ve biraz da abartılı şekilde anlatılmaktadır.

Yaylada gün erken başlamakta ve güneşin ilk ışıklarıyla koyunlar ve büyükbaş hayvanlar otağa çıkarılmaktadır. Koyunları çobanlar otlatırken, büyükbaş hayvanlar sabah otağa sürülmekte ve akşam kendileri ahıra gelmektedir. Hayvanlar gittikten sonra ailenin evde kalanları önce kahvaltı yapmakta sonra da günlük rutin işleri yapmaktadır. Büyükbaş hayvanların ahırının ve koyunların ağılının temizlenmesi günlük işlerin başında gelmektedir.

Yaylalardaki konutların ortak özelliği basit planlı olmakla beraber fonksiyonel olmasıdır. Evlerin ana cephesinin güneş ışıklarından gün içinde en fazla yararlanacak biçimde konumlandırıldıkları dikkati çekmektedir. Geleneksel yayla evleri genellikle bir odada aile üyelerinin, diğer bitişik odada ise büyükbaş hayvanların kaldığı iki odalı, etrafı taş, ahşap çatılı, çatısı çinko levha veya hartama ile örtülü yapılardan oluşmaktadır. Ahır ile evin girişi dış cephede ayrı kapılardan olmaktadır. Günümüzde ise bu geleneksel evlerin yerini betonarme evlerin aldığı görülmektedir. Bu tip evler geleneksel evlere göre daha konforlu olmakla birlikte, bu evlerin hem yaylanın otantik

havasını bozduğunu hem de doğaya eski evler kadar uyumlu olmadığı görülmektedir. Karadeniz'in tüm yaylalarında olduğu gibi bu yayladaki obalarda da çarpık yapılaşmanın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda gelenekle modernin birleşimi olan, doğayla uyumlu, yeni tip ve planlı yapılaşmaların kamu otoritesi öncülüğünde gerçekleştirilmesinin sürdürülebilir yaylacılık için gerekli olduğunu ifade etmeliyiz.

Koyunların kırılması ve yıkanması için obalarda iş birliği yapılmak suretiyle işler yürütülmektedir. Koyun kırma işlemi sırasında yapılanları göçerler şöyle anlatmaktadırlar:

Koyunları kırılacak olan kişi, o gün kırma işine karışmaz, o sadece çalışanların ihtiyaçlarını karşılar ve onlara yiyecek ve içecek hazırlar (KK:4). Koyunları kırılan kişi bizim o gün her türlü şakamızı kaldırır ve nazımızı çeker (KK:5). Yaptığımız şakalar bazen o kadar ağır olur ki ev sahibi buna rağmen bizlere hiçbir şey söylemez çünkü sıranın ona da geleceğini bilir (KK:6).

Yayladaki faaliyetler aynı zamanda sosyalleşmenin de bir aracı olarak kullanılmaktadır. Çocuklar büyüklerinin yaptıklarını bizzat yerinde görürler, buradaki iş birliğini ileride kendileri yapacağı için uygulamaları dikkatle takip ederler. Okullarından kalan zamanlarında yayla işlerine yardım ederler.

3.9. Yaylaların Sosyokültürel Hayatımıza Etkileri

Türk kültür hayatının en önemli ilham kaynağı olarak konargöçer hayatın uygulamalarını söylemek kuvvetle muhtemel doğru olacaktır. Kültür unsurlarının nerede ise tamamına yakını yaylacılık ve buna bağlı uygulamalardan beslenmektedir. Günlük hayata dair uygulamalardan başlayan bu kültürel zenginlik sosyal hayatımıza, iktisadi hayatımıza hatta dinî hayatımıza kadar etki etmektedir.

Yayla yürüyüşü bir plan ve program dâhilinde başlar ve bu yürüyüşü düzenleyen kafiye başkanı bulunmaktadır. Kafiye başkanı kaç gün yürüneceğinden nerelerde mola verileceğine kadar yayla yürüyüşünün bütün düzeninden sorumludur. Mola (düşün) yerleri aynı zamanda yöresel müziğin en güzel icra yerleridir. Göçerler hayvanlarının yürüyüşünü düşün yerlerine göre ayarlarlar ve bütün çobanlar bu mola/düşün yerinde buluşurlar (Akar, 2015:149). Yaylacılar günlük yürüyüşlerinin sonunda “düşün” yerlerine gelirler. Burada hayvanlar dinlendirilir, ihtiyacı olan suları verilir, yük hayvanlarının üzerlerindeki ağırlıkları indirilir ve burada gecelenir. Burada büyük bir ateş yakılarak etrafında toplanılır, getirilen erzaklar, yiyecekler burada bir araya getirilip büyük bir sofraya hazırlanır. Yemekler yenildikten sonra ise uzun havalardan ve yol havalardan oluşan yol türküleri kemençe eşliğinde söylenir (Hamzaçebi, 2015:318).

Türkler için yaylaların bir özelliği de, buraların yurt edinilen ilk yerler olmalarıdır. Türkler yeni yerleştikleri her yere Türkçe adlar verdiklerinden bu yer adları bizlere birçok tarihî bilgiyi de ulaştırmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki köy, kasaba, şehir adlarının önemli bir bölümünün, bunları kurmuş, daha önce buralarda yaşamış milletlere ait olmasına rağmen, bölgedeki köy ve yayla adlarının çoğunlukla Türkçe olması, bu bölgeye gelen Türklerin ilk yerleştikleri yerlerin de yaylalar olduğunu gösterir (Çelik, 2015:68). Karayaka bölgesinden gelen göçerlerin oba isimlerinin Avşar, Sıradur, Yedigöz gibi isimler taşıyor olması, yukarıda bahsi geçen bilgileri doğrulamaktadır. Aynı şekilde Giresun ve çevresindeki yaylalardaki bazı obaların Avşar, Bada, Beğyurdu, Düzoba, Ede, Hacıderesi, Hacıhüseyin, Karaşih, Melikli, Oğuz, Şihli, Yörük gibi isimler taşıyor olması da yöreye gelen Türkmen unsurları hakkında fikir vermektedir (Kuruca vd., 2015:179-181).

Yayla hayatının vazgeçilmezlerinin başında “At” gelmektedir. Bu hayatta “At” olmadan diğerlerinde başarı sağlamak da son derece zor, hatta imkânsızdır. Etinden, sütünden,

derisinden, kemiğinden, kılından yararlanılan at elbette tek çeşit değildir. Sırf eti, sütü için yetiştirilene, yük taşımada ve ziraat işlerinde kullanılanı, binek olanı, savaş ve avda biniciyle bütünleşip kanat olanı vardır (Çelik, 2015:67). Giresun ve havalisinde sürdürülen yaylacılık faaliyetinin önemli unsurlarından bir tanesi de olduğu bilinmektedir. Özellikle ulaşımın zor olduğu yıllarda at yaylacıların vazgeçilmezlerinin başında gelmektedir. At diğer vasıtaların gidemediği uçsuz bucaksız yayla yerlerine kadar gidebilmekte ve ihtiyaç duyulan eşyaların bir yerden bir yere taşınmasında önemli hizmetleri yerine getirmektedir.

İrfan Coşkun ve Dursun Coşkun "*koyun beslemenin kendilerine şifa gibi geldiğini*" bu işin bitmesinin hem kendilerine hem de yöre insanının hayat anlayışına zarar vereceğini ifade etmektedir. Ekrem Karagöl ve Durmuş Karagöl akraba olduklarını ve obalarda akrabalık ilişkilerinin de oldukça iyi olduğunu ifade ederken buradaki iş birliğinin kendilerine atalarından miras kaldığını dile getirmiştir. Karayaka Yaylası'nı nerede ise adım adım gezdiğini ifade eden Ekrem Güreldi, hayvanların nerelerde otlamayı sevdiğini kendisinin iyi bildiğini ifade etmiştir. Yine aynı şekilde çobanlık konusunda yeterli bilgiye sahip olunması gerektiğini, yoksa hayvanların iyi bakılamayacağından dolayı hayvanların besisiz ve zayıf kalacaklarını ifade etmiştir. Son yıllarda, küçükbaş hayvanların yerini çoban bulunamadığından dolayı büyükbaş hayvanların aldığını ifade eden Mustafa Gündoğdu böyle giderse bölgede hayvancılığın bitebileceğini ifade etmiştir. Musa Bingöl ve Naci Karagöl, Karayaka'da orta kuşağın son temsilcileri kendilerinin olduğunu ve yöredeki hayvancılık faaliyetlerinin her geçen gün azaldığından dert yanmışlardır. Yetkililerin bu olumsuz gidişe bir çare bulamazlarsa kendi yörelerinde hayvancılığın bitebileceğini bunun ise yöre insanının hayatı üzerinde birçok olumsuzluğa meydan verebileceğini anlatmışlardır.

SONUÇ

Doğu Karadeniz kıyı dağlarındaki yaylacılık faaliyetleri Türk boylarının bölgeye yerleştikleri tarihlere kadar geriye gitmektedir. Bölgeye yerleşen Oğuz boylarının, özellikle Çepni boyunun, bu iskân sürecine önemli katkıları olmuştur. Bu boyların hayatının merkezinde bulunan yayla ve yaylacılık faaliyetleri asırlar boyunca sürdürülmüş ve günümüze kadar getirilmiştir. Türk kültür coğrafyası tetkik edildiğinde Türk insanının kısa zamanda coğrafya üzerinde hâkimiyet kurduğu ve bu toprakları kendi kültür eserleriyle donattığı görülmektedir. Doğu Karadeniz yöresinde yaylacılık sadece bir iktisadi faaliyet olarak görülmeyip aynı zamanda yöredeki kültürel zenginliğin merkezi olarak kabul edilmektedir. Yörede yaşayan herkesin bir şekilde yayla ve yaylacılık hakkında bilgisi olduğunu görmek mümkündür. İktisadi açıdan bakıldığında ise yöre insanının önemli geçim kaynaklarından biri hayvancılık ve buna bağlı faaliyetler olarak görülmektedir. Son yıllarda yöredeki hayvancılık üretimi ciddi bir azalma ve ekonomik olarak da önemini kaybetmiş olsa da yöre insanının hayatını etkilemeye devam etmektedir.

Yaylalarda elde edilen peynir, süt, tereyağı, yoğurt ve gübre/tezek gibi hayvansal ürünler sadece yaylacıların kendi ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olmayıp, bunların bir kısmı pazarlarda da satışa sunulmaktadır. Fındık bahçelerinde, şehir merkezlerindeki park ve bahçelerde özellikle koyun gübresi çok aranan gübre olarak bilinmektedir. Karayaka göçerleri koyun gübresinden önemli bir gelire sahip olduklarını ifade etmektedir. Bunun yanında hayvansal ürünleri bazen şehir merkezlerinden gelen toptancılara sattıklarını ellerinde kalan az miktardaki ürünü de Tamdere, Dereli, Bektaş Yaylası gibi yerlerde bizzat kendilerinin satışa sunduklarını ifade etmişlerdir. Göçerler, ürünlerini gerçek fiyatına satmakta zorluk çektiklerini, özellikle şehir merkezlerinden gelen esnafın ürünlerini çok ucuz bir fiyata satın almak istediklerini, kendilerinin bunu kabul etmediklerini söylemektedir. Karayaka göçerleri

hayvan ürünlerinden elde ettikleri gelir ile hem geçimlerini sağladıklarını hem de okuyan çocuklarının ihtiyaçlarını karşıladıklarını dile getirmektedir.

Bölgede, son yıllarda yanlış uygulamalardan kaynaklı olarak, yaylaların süratle sayfiye ve turizm amaçlı kullanıma dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun, geleneksel ve üretim odaklı yaylacılığın giderek azalmasına ve zamanla da bitmesine zemin hazırlayacağı kuvvetle muhtemeldir. Nitekim çalışma sırasında arazi gözlemlerinden de anlaşılacağı gibi hayvan yetiştiriciliğinin büyük ölçüde azaldığı gözlemlenmiştir. Ülke ekonomisine önemli bir girdi kalemi oluşturan hayvancılığın bu şekilde azalmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Yaylalarımızda ve obalarımızda üretim odaklı yaylacılığın sürdürülmesi için özellikle devlet tarafından önleyici tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Yaylalarda yaşanan olumsuz değişime rağmen, bir kısım altyapı hizmetlerinin sağlanmış olması gibi bazı gelişmelerin de olduğunu söylemek gerekir. Giresun ve çevresinde düşük standartlı da olsa kara yolunun ve elektriğin ulaşmadığı yayla yok gibidir. Buna karşılık, düzenli su ve kanalizasyon sisteminin olmadığı görülmektedir.

Yaylacılığın yok olması sadece ekonomik kayıplara yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda büyük bir kültürel mirasının kaybına da yol açması muhtemeldir. Doğu Karadeniz havalisinde sürdürülen ve asırlardır devam ettirilen yaylacılık faaliyetleri milli kültür unsurları üzerinde de ciddi etkiler bırakmıştır. Bu faaliyetlerin azalması ya da bitme noktasına gelmesi doğrudan bu kültür unsurlarına da olumsuz etkide bulunacaktır. Karadeniz insanının vazgeçemediği müzik eserlerinin ilham kaynağı yayla ve yaylacılık faaliyeti olduğu bilinmektedir. Yine bölgedeki yardımlaşma, iş birliği gibi sosyal yardımlaşmanın da kaynağında yayla ve yaylacılık faaliyetleri bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akar, M. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014 Bilecik). *Yaylacılıkla İlgili Bir Kelime: Düşün*(149-152). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Aksoy, E. (2001). *Yörük ve Türkmenlerin Sosyo-Kültürel Yapısı (Kırkkale Karakeçili Aşireti Örneği)*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Cin, M., Aydın, F.E. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7Kasım 2014-Bilecik). *Giresun'da Yayla Yerleşmelerini Etkileyen Coğrafi Faktörler*(153-160). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Çakır, S. (1988). Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998. *Bektaş Yaylası'nın Turizm Açısından Sosyo-Kültürel Potansiyeli*(161-172). İstanbul: Giresun Belediyesi Yayınları.
- Çelik, A. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014 Bilecik). *Türk Kültüründe Yaylak Kışlak Geleneği ve Bunun Doğu Karadeniz Bölgesindeki Yansımaları*(57-76). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Doğanay, H., Ogün C. (2013). Türkiye Yaylacılığında Değişme Eğilimleri ve Başlıca Sonuçları, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 30, 1-28.
- Giresun Ticaret ve Sanayi Odası.(1933),*Cumhuriyetin On Yılında Giresun 1923-1933*, Giresun: Işık Matbaası.
- Gökçe, B. (1998). *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Ankara:Savaş Yayınları.
- Gökşen, C. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014 Bilecik), *Osmaniye ve Çevresinde Yaylacılık*(215-236). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.

- Hamzaçebi, G. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014 Bilecik), Yol Havaları(315-326). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Kılıç, T. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014 Bilecik), *Güvencesiz Yaşamlar: Göçebeler (Göçerler)*(47-56). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yay.
- Kuruca, N. (2012). Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu (28-28-30 Mayıs 2010), *Göç Olgusunun Giresun ve Havalisindeki Yansımaları (Giresun'da Otçu Göçü)*(644-656). İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Kuruca, N., Kara, H., Aydın, F.E. (2015). Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014 Bilecik), *Giresun'da Yaylacılık Faaliyetlerinin İktisadi, Sosyal ve Kültürel Hayata Etkileri*(161-184). Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Ögel, B. (1978). *Türk Kültür Tarihine Giriş I*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sayırlı, Ş. B. (2012). Göçebelik, Konar-Göçerlik Meselesi Ve Coğrafi Bakımdan Konar-Göçerlerin Farklılaşması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 12(1),563-580.
- Sezer, İ. (2015). Doğu Karadeniz'de Gelişme Potansiyeli Yüksek Bir Yayla Turizm Merkezi: Kulakkaya Yaylası, *Doğu Coğrafya Dergisi*. 34, 89-115.
- Şahin, İ. (2006). *Osmanlı Döneminde Konar-Göçerler*. İstanbul: Eren Yay.
- Şahin, İ.(1997). Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996. *Giresun Bölgesinde Konar-Göçerlerin İzleri*(111-117). İstanbul:Giresun Belediyesi Yayınları.
- Turgut, V. (2015). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Coğrafyasında Vakıflar ve Şehirleşme (16. Yü. Bilecik ve Çevresi)*. Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Yılmaz, A., Telci, C. (2010). Türk Kültür Terminolojisinde Göç Kavramı Üzerine, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 14-32.
- Zaman, M. (2007). *Doğu Karadeniz Kıyı Dağları'nda Yaylalar ve Yaylacılık*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Ekler

Ek I: Kaynak Kişiler

KK No	Adı Soyadı	İlçesi	Obası	Yaşı	Çocuk Sayısı
KK:1	Bülent Erdönmez	Karayaka	Sıradur	43	3
KK:2	Nevzat Akgül	Karayaka	Sıradur	53	3
KK:3	Fadime Güreldi	Karayaka	Avşar	65	4
KK:4	Abdullah Aydın	Karayaka	Sıradur	65	5
KK:5	Süleyman Dağdelen	Karayaka	Avşar	60	3
KK:6	Şerife Şenel	Karayaka	Yedigöz	67	3
KK:7	Mızrap Kuruca	Kazıkbeli	Kalınçat	92	11
KK:8	Ekrem Güreldi	Karayaka	Yedigöz	49	-
KK:9	Musa Bingöl	Karayaka	Yedigöz	50	3
KK:10	Naci Karagöl	Karayaka	Avşar	42	2
KK:11	Mustafa Gündoğdu	Karayaka	Sıradur	60	1
KK:12	Dursun Coşkun	Karayaka	Sıradur	57	1
KK:13	Ekrem Karagöl	Karayaka	Sıradur	57	3
KK:14	Durmuş Karagöl	Karayaka	Sıradur	53	2
KK:15	İrfan Coşkun	Karayaka	Sıradur	62	2

Ek II: Giresun Karayaka Yaylası

Ek III: Karayaka Yaylası Sakinleri

Ek IV: Karayaka Sakinleri ile Yapılan Görüşme

Ek V: Karayakalılar'a Ait Avşar Obası Mezarlığı

